

שקלים י

משה שווערד

1. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן לה

אמרינן בת"כ (אחרי מות פרש' א' פרק א' פ"י י') דבגדי כהונה באין מתרומת הלשכה דכתיב בגדי קדש הם מלמד שבאין מתרומת הלשכה והנה בירושלמי תענית (פ"ד ה"ד) מקשינן על הא דאמרינן דכהן שעשאה לו אמו כתונת עובד בה עבודת יחיד ובלבד שימסרנה לציבור איך מהני מסירה לציבור ואמרינן דר"י היא דס"ל בההיא דשומרי ספיחי שביעית דנוטלין שחרן מתרומת הלשכה דהרוצה מתנדב וש"ח דמהני מסירה לציבור עוד אמרינן שם דאפי' תימא רבנן כי פליגי בגוף הקרבן אבל במכשירי קרבן לכ"ע מהני מסירה לציבור ועוד מקשינן שם איך היו מתנדבים עצים למערכה הא בעינן משל ציבור ומתריצין ג"כ ר"י היא דמהני מסירה לציבור א"נ אף לרבנן דבמכשירי קרבן לכ"ע מהני מסירה לציבור ע"ש ונראה היה לומר הטעם דבמכשירי קרבן מהני מסירה לציבור אע"ג דהטעם דלא מהני הוא משום דשמא לא ימסרם יפה יפה דבמכשירי קרבן זה דצריכים להיות משל ציבור אינו לעכב דרק בקרבן עצמו כיון שהוא קרבן ציבור אם לא יהיה בא משל ציבור איך יכול הציבור לצאת ידי חובתו ולהתכפר בקרבן שאינו שלהם אבל במכשירי קרבן כגון בגדי כהונה ועצים נהי דמצותן להיות משל צבור כדמפקינן מקרא דבגדי קדש הן מלמד שבאין מתרומת הלשכה וכן בעצים מפקינן לה במנחות (כ"ב.) מדכתיב על העצים אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ציבור אף עצים משל ציבור אך לא מצינו לזה עכובא שיהא פסול אם אינו בא משל ציבור דהא במלח ג"כ אמרינן שם דמה עצים משל ציבור אף מלח משל ציבור ומ"מ אינו מעכב דהא בעינן למימר התם דכהנים כיון דל"ל לשכה יביאו מלח מתוך ביתם וכיון דבמכשירי קרבן זה דצריך להיות משל ציבור אינו מעכב מש"ה לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה והנה הר"ש ז"ל בפרה (פ"ב מ"ג) הביא מהתוספתא דפרה נפדית על כל פסול שבה ואם מתרומת הלשכה היתה באה דמיה נופלין לתרומת הלשכה וכתב הר"ש ז"ל שם לאפוקי דאם התנדב אחד ומסר לציבור אם נפדית אין דמיה נופלין לתרומת הלשכה דאדעתא דהכי לא אקדשום ע"ש דבפרה ג"כ מהני מסירה לציבור ובזה יש לדון אם בפרה זה דצריכה להיות משל ציבור אם הוא לעכב דאינו שייך בזה שאין הציבור יכול לפטור עצמו בשל אחרים דפרה אינה חובה להביא אך אפשר כיון דזה דבאה מתרומת הלשכה הוא משום דחטאת קרייה רחמנא דינה כשאר ק"צ דהוי לעכב ואפשר דהתוספתא אתיא כר"י דבכל קרבנות מהני מסירה לציבור:

2. תלמוד בבלי מסכת יומא דף לה/ב

כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד ובלבד שימסרנה לציבור פשיטא מהו דתימא ניחוש שמא לא ימסרנה יפה יפה קא משמע לן

3. רש"י יומא דף לה/ב

עבודת יחיד - הוצאת כף ומחתה, שאינה צריכה לציבור, אלא לפי שמוטלת עליו לפנות את המקום, לפיכך קורא לה עבודת יחיד: ובלבד שימסרנה לציבור - דסוף סוף מעבודת ציבור היא, כך נראה בעיני, ואני שמעתי עבודת יחיד מקרא פרשה דתנן [במתניתין] (לקמן סח, ב) קורא באיצטלית לבן משלו, וקשיא לי בגוה דלא תנן התם ובלבד שימסרנה לציבור:

4. משנה למלך הלכות שקלים פרק ד

והנה נוראות נפלאות על רבותינו בעלי התוס' דמה הוקשה להם דבפירוש אמרינן אחר שכלתה עבודת צבור וכו' עובד בה עבודת יחיד דמשמע דלא הותר אלא עבודת יחיד אבל עבודת צבור לא הותר וע"כ טעמא דמלתא הוא משום דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה ודוקא בעבודת יחיד הוא דלא חיישינן אבל בעבודת צבור חיישינן וא"כ אתיא סוגיא זו כרבנן דפרק הבית והעליה דלגבי מנחת העומר שהיא של צבור חיישינן דלמא לא ימסרם יפה. (א"ה תו ק"ל ע"ד התוס' מסוגיא דירושלמי רפ"ד דשקלים וזה פריה תני האשה שעשתה כתונת לבנה צריכה שתמסרנה לציבור א"ר אחא דר' יוסי היא דר"י אמר הרוצה מתנדב שומר חנם ור' אסי בשם ר' אילא אמר כדברי הכל היא במה פליגי בגופו של קרבן אבל במכשירין של קרבן דכ"ע מודו דמשתנה קרבן יחיד לקרבן צבור, ע"כ. תו גרסינן התם בשעה שעלו ישראל מן הגולה לא מצאו עצים בלשכת העצים עמדו אלו והתנדבו עצים ומסרום לציבור והתנו עמהם נביאים שביניהן שאפילו לשכה מלאה עצים יעמדו אלו ויתנדבו עצים משלהן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחלה א"ר אחא דר' יוסי היא דר"י אמר אף הרוצה מתנדב ש"ה כו' יע"ש ורמז סוגיא זו הרב תוי"ט. וצ"ל דהירושלמי פליג אש"ס דילן דבהדיא אמרינן בפרק הקומץ רבה (דף כ"ב) דתניא קרבן מלמד שמתנדבים עצים והכי איתא במנחות (דף ק"ו ב) ושמא הירושלמי דריש ליה ליתורא דקרבן לדרשא אחריתי ומש"ה אוקמה למתניתין דעצים כר"י. אך קשה דהתם מייית מקרא מלא בנחמיה דכתיב והגורלות הפלנו על קורבן העצים הכהנים והלויים והעם להביא לבית אלהינו והכי איתא בפ"ד דתעניות (דף כ"ח. יע"ש). הן אמת דבעיקר הסוגיא אני תמיה דמלבד מה שקשה על זה החילוק שחילקו בין עבודת יחיד לעבודת צבור דלא ימנע אם עבודת יחיד הלזו צריכה בגדי כהונה וצריך שיהיו משל צבור כי היכי דחיישינן בעבודת צבור דלמא לא ימסרם יפה ה"נ ניחוש בעבודת יחיד ואם אינה צריכה שתהיה בבגדי כהונה למה לי שימסרם לציבור. ועוד יש לתמוה דמה הקשו פשיטא וכי לא ראה דלא התיר כי אם עבודת יחיד ולא עבודת צבור וע"כ טעמא הוא משום דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה וא"כ

זהו מאי דאשמעינן דבעבודת יחיד לא חיישינן וחדוש גדול אשמעינן. ושמעתי אומרים דלעולם מסירה לצבור מהני אף לעבודת צבור והכא הוא משום דצבור אינן רוצין שיהיו בגדי כהונה משל יחיד אף שמסרם לצבור משום דרוצים שיהיו הבגדים משקליהם כדי שיכפרו עליהם ולא שיבאו משל יחיד אף שמסרם לצבור אך בעבודת יחיד שאינה צריכה צבור ליכא קפידיא ועל זה הקשה פשיטא דמהני דמאחר שאינה של צבור ליכא קפידיא ותירצו דאצטריך משום דסד"א שיש קפידיא אחרת דהיינו דלמא לא ימסרם יפה קמ"ל דחששא זו ליתא ומה שאינו עובד בה עבודת צבור אינו משום חששא דלמא לא ימסרם יפה דאי משום חששא זו אין לחלק בין עבודת יחיד לעבודת צבור אלא הטעם הוא דכל שהוא עבודת צבור אין הצבור רוצים שתהיה העבודה כי אם בבגדים הבאים משל צבור ולפי זה א"ש קושיית הגמ'. אלא שעדין אני תמיה דלפי זה סוגיא זו אתיא דלא כמאן דהא מאותה סוגיא דפרק הבית והעליה מוכח דע"כ לא נחלקו רבנן ור"י אלא אי חיישינן דלמא לא ימסרם יפה אבל אי לאו הך חששא לכ"ע יכול יחיד להתנדב משלו ולא אמרינן דלא ניחא להו שיביאו מנחת העומר שהוא דבר של צבור כי אם משקליהם ולא משל יחיד ואף שימסרם לצבור וכעת הדבר צריך אצלי תלמוד. ועל מ"ש התוספות דשאני כ"ג שהוא גדול בתורה וכו' קשה דהא בבית שני לא היו חכמים וכדאמרינן בפ"ק דיומא (דף י"ח) שהיו אומרים לו שמא לא למדת כו' ואמרינן בגמ' דמיירי בבית שני. ומימרא זו דרב הונא היא בכל הדורות ולא חילקו בין זמן לזמן. גם התירוץ השני שכתבו ועוד כיון שכל כבוד כהונה הוא שלו וכו' לא ידעתי כונתם דמה טעם הוא דמשום דכל כבוד כהונה שלו הוא מסר להו יפה:

5. תוספות מנחות דף פד/א

שומרי ספיחים בשביעית - ... פירות משומרים ואסורין בשביעית ... אלא ודאי משומר אסור באכילה וא"כ היכי שריא הכא להביא עומר מספיחים המשומרים הא בעינן ממשקה ישראל מן המותר לישראל ואין לומר משום דכתיב לדורותיכם כדבסמוך דהא יכול להביא מן המופקר ויש לומר דמדאורייתא בצירה דווקא אסור אבל באכילה שרי דקרא בתורת כהנים בבצירה מיירי ולא באכילה ובפרק קמא דמועד קטן (דף ג.) נמי אמרינן מכדי זמירה תולדה דזריעה היא זמירה דכתיב רחמנא למה לי ועוד יש לפרש דשומרי ספיחים דהכא לא היו מונעים בני אדם מליקח אבל היו מודיעין להן והם פורשין מאליהן אי נמי קצירך ונזירך אמר רחמנא דידך אין ולא של הקדש ומהאי טעמא שריא קצירה אי נמי קצירה שרי משום דכתיב לדורותיכם דהא אפ"ל שבת דחי לר' אלעזר בר' שמעון דסוף פרק ר' ישמעאל (לעיל עב.) וא"ת ולר"ע דאמר (פסחים דף נא:) ספיחים אסורין הא בעינן ממשקה ישראל לא פירכא היא דבשאר שנים נמי לאו ממשקה ישראל הוא ושרייה רחמנא דאמרי' בפ"ק (לעיל ה:) משום דמצוותה בכך שאני בשביעית נמי לר"ע הרי מצוותה בכך:

6. קרבן העדה מסכת שקלים פרק ד

כיצד הוא עושה. אמתני' קאי דתנן שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה וקשיא איך הקדש יוצא בלא חילול לכך קאמר שמתחילה לא היו הקוצרין והשומרין מקבלין שכר מהלשכה אלא משולחני ממונות חולין ואה"כ קודם הקרבה מחללין ממונות הלשכה: ופריך וטבות כן. וכי טוב הוא לעשות כן הרי כשפודה אותו אינו שוה כל כך כמה שהוציאו עליו לשומרין שהרי צריך לנפותו ומשתייר ממנו הרבה וגם עומר אחד אינו שוה מעות אלו: כל מה שיתן. הגובר הן הן דמיו משעה הראשונה וה"ז כאילו הם נתנו מעות השומרין:

7. רמב"ם הלכות שקלים פרק ד

(א) תרומת הלשכה מה יעשה בה, לוקחין ממנה תמידין של כל יום והמוספין (ב) וכל קרבנות הצבור (ג) ונסכיהם והמלח שמולחין בו (ד) כל הקרבנות, וכן העצים (ה) * אם לא הביאו עצים ולא מצאו אלא בדמים, והקטרת (ו) ושכר עושיה, (ז) ולחם הפנים (ח) ושכר עושה לחם הפנים, והעומר ושתי הלחם (ט) ופרה אדומה (י) ושעיר המשתלח (יא) * ולשון של זהורית שקושרין בין קרניו כל אלו באין מתרומת הלשכה.

8. משנה למלך הלכות שקלים פרק ד

[א] ושעיר המשתלח ולשון של זהורית שקושר בין קרניו כל אלו באין מתרומת הלשכה. נראה דט"ס הוא דהא לשון זהורית שקושרין בקרני שעיר המשתלח לא היה בא כי אם משירי הלשכה וכדתנן בפ"ד דמס' שקלים משנה ב'. ונראה דל"ג שקושרין בין קרניו אלא ולשון של זהורית לחוד והיינו לשון של זהורית שהיו משליכין אל תוך שריפת הפרה. ולקמן בפרקין דין ח' שכתב רבינו וכבש שמוציאין עליו שעיר המשתלח ושניהן נעשין משירי הלשכה שם צריך לגרוס ולשון שקושרין בין קרניו. והדבר צריך תלמוד ועיין בסמ"ג הלכות שקלים ובהל' עבודת יוה"כ ודוק:

9. שקל הקודש הלכות שקלים פרק ד

(יא) ולשון של זהורית שקושרין בין קרניו. מבואר בה' עיוה"כ פ"ג ה"ד וה"ז שהיו ב' לשונות של זהורית א' שהיו קושרין בראש שעיר המשתלח (טז) שלא יתחלף בחברו וא' שהיו קושרין חציו בסלע וחציו בין קרניו כשהיו דוחפין אותו (יז) כדי שיראו אם נתלבן החוט (יח) ודעת רבנו דאפ"ל הלשון שבין קרניו ה' בא מתרוה"ל וכ"ש שבראשו דשניהן צורך השעיר הוא אבל (יט) י"א דרק לשון שבראשו בא מתרוה"ל אבל לשון שבין קרניו שאינו אלא לראות אם ילבין אינו צורך קרבן ואין בא אלא משירי הלשכה:

10. תוספות ישנים מסכת יומא דף סח עמוד א

חולק לשון של זהורית כו'. [ואם תאמר למה ידחה הבאת הלשון חוץ לתחום וכי הוי זה כמו דחיית השעיר בשבת וטומאה ויש לומר] שאין מביאין אותו ביום הכפורים שכבר הביאו אותו מאתמול אי נמי על ראש שעיר מביאין אותו דמחמר כלאחר יד הוא כדאמרינן בפסחים בריש אלו דברים גבי סכין ובמסכת שקלים פרק התרומה (מ"ב) מוכח דהאי לשון של זהורית דהכא אין זה לשון זהורית שהיו קושרין במקדש בראש השעיר המשתלח לעיל בפרק טרף בקלפי (דף מא ב) דקתני פרה ולשון של זהורית שבראש שעיר המשתלח באין מתרומת הלשכה כבש שעיר ולשון שבין קרניו באין משירי הלשכה [א]:

- **תוספות ישנים מסכת יומא - הערות דף סח עמוד ב**
(א) במשנה שלפנינו שם גי' אחרת ועיין ש"י.

11. תוספות כתובות דף קה/א

גוזרי גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה - הא דלא פריך הכא והיכי עבדי הכי והכתיב ושוחד לא תקח כדפריך עליה דקרנא אומר ר"ת משום דלא אסור אלא מבעלי דינים אבל הכא משל צבור ורבי מלפרש **דחכא לאו בתורת שכר היו נוטלין אלא הכא כל שעה היו יושבין בדין ולא היו עוסקין בשום מלאכה ולא היה להם במה להתפרנס והיה מוטל על הצבור לפרנסן** אבל קרנא אקראי בעלמא היה יושב ולא היה לו ליטול שכר **ומהאי טעמא נמי אתי שפיר הא דקאמר לקמן (דף קו.) מלמדי הלכות שחיטה והלכות קמיצה היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אף על פי ששכר תלמוד תורה אסור** כדאייתא בפרק אין בין המודר (נדרים דף לז.) מ"ר:

12. רש"י מועד קטן דף יח/ב

אפילו בספר עזרא - [1] ספר תורה של עזרא, [2] ואני שמעתי עזרה ב', ופירושו ספר מוגה היה בעזרה, שממנו היו מגיחים כל ספרי גולה:

13. ריטב"א על מסכת מועד קטן דף יח/ב

שם אין כותבין ספרים תפלין ומזוזות פירש כשאין צורך להם במועד ודכותא אין מגיחין אות א' בספר עזרא שהרי אין אנו צריכין לו אלא ליוה"כ שכ"ג קורא בו פרשת היום כדאייתא ביומא [3].

14. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף קו/א

מגיה ספרים ספרי תורה שבירושלים שכל אחד ואחד היה עושה ספר תורה לעצמו כדאמרינן התנאה לפניו במצות בספר תורה נאה וכו'. רש"י במהדורא קמא. **ותלמיד הרשב"א כתב וז"ל ומגיהי ספרים כולן צורך עבודה הם כלומר ספרים שבהם היו הכהנים לומדין סדר עבודה** ובשקלים ירושל' מגיהי ספרים עזרא כך פי' הראב"ד **ורש"י פי' ספרים של כל אדם ואדם שאסור להשהותן משום אל תשכן באהלך עולה וראו ב"ד שהיו מתעצלים בדבר והפקירו תרומת הלשכ' ע"כ:**

15. תוספות מעילה דף יד/ב

מותר הקטרת - ... מה היו עושין מאותו מותר מפרישין שכר האומנין ממעות הלשכה ומזכה אותן ע"י אחרים בשביל האומנין ומחללים הקטרת על אותם המעות שזכה בהם בשביל האומנין ונכנסין המעות בקדושת הקטרת בקדושת תרומה ישנה והקטרת יוצא לחולין ונותנין אותו הקטרת לאומנין בשכרם וחוזרים ולוקחין אותו מיד האומנין מתרומת הלשכה ולכך היה צריך לעשות כן לפי שא"א להקטיר קטורת מתרומה ישנה לשנה הבאה וא"ת ולמה הווקפו לעשות כן שחיללו הקטרת על מעות האומנין היה להם לחלל מעות של תרומה חדשה על הקטרת שיצא כבר לחולין יש לומר דבהכי עדיף טפי לפי שהוא דרך מקח וממכר ממש והוי צניע טפי א"נ אם לא היו עושין כן אתי לאיתרושולי שיש כאן לחזור לחלל קדושת מעות של תרומה חדשה על הקטרת אבל עתה שהוא מפריש ליד ליד לא אתי לאיתרושולי: ואמאי ליהליה אבנין. כלומר אי אית ליה לדשמואל דאמר בונין בחול למה להן לעשות כל אלה יחללו אותם הקטרת על הבנין ויצא לחולין ויחזרו ויחללו מעות של תרומה חדשה על אותה קטרת ולמה היו צריכין להפריש שכרם ולחלל כו' ומשני דליכא בנין ופריך והא מעות האומנין קתני משמע שעסוקים בבנין ומשני דליכא בנין כשיעור מעות של קטרת פי' אין הכי נמי דודאי יש בנין חול מדקתני האומנים אך אין בנין כשיעור מעות (שמן) של קטרת ולכך צריך להפריש מעות מתרומת הלשכה כשיעור הקטרת לשכר האומנים וא"ת וכי אפשר להיות כך ששכר הבנין הוא מרובה על הבנין יש לומר באומנות ציור שיש שכר לאומנין יותר ממעות בנין אי נמי הכי פירושו דליכא בנין כשיעור מעות הבנין לולי שכר האומנין שעם הבנין וצ"ע וי"מ דמירי בשכר שחייבים לאומנין בשביל מלאכה שעדיין לא נעשית אך קצת יש בנין הלכך כיון דליכא בנין עדיין בניו כשיעור הקטרת בסוף השנה שרוצים לקדש הקטרת א"א לחלל עליו אבל מפרישים כל שכר האומנין שעתיד ליתן להם לעשות המלאכה אשר התחילו כבר ולהכי נקט מילתא דאיכא בנין קצת דאי ליכא בנין כלל היה גנאי להפריש מעות מתרומת הלשכה על שכר האומנין העתיד אלא מתוך שהוצרכו להפריש לצורך האומנין בשביל שכרן המועט אינו גנאי להפריש הרבה על העתיד ועוד אמר רש"י לפי שמכאן התחילו במלאכה כמי שגמרו דמי שהרי אין יכולין לחזור בהם:

16. תוספות מעילה דף יד/ב

והאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל - כלומר ומה בכך אי ליכא בנין כשיעור מעות ומשני הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא משום פסידא דהקדש ...